

Szkoła Prawa Upadłościowego
i Restrukturyzacyjnego
praktykszkolenia.pl

ŚMIERĆ DŁUŻNIKA W TOKU POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO LUB RESTRUKTURYZACYJNEGO.

Maciej Rejzerewicz

www.praktykszkolenia.pl

Śmierć dłużnika w toku postępowania restrukturyzacyjnego

art. 72. [Śmierć dłużnika]

1. W przypadku śmierci dłużnika jego spadkobierca, a jeżeli ustanowiono zarząd sukcesyjny - zarządca sukcesyjny, staje się uczestnikiem postępowania restrukturyzacyjnego. Dla zabezpieczenia praw spadkobiercy sędzia-komisarz z urzędu ustanawia kuratora, do którego przepisy [art. 68-71](#) stosuje się.
2. Ustanowienie kuratora traci moc po wstąpieniu do postępowania spadkobiercy dłużnika, który wykazał swoje prawa prawomocnym postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku, europejskim poświadczeniem spadkowym albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia. Do spadkobiercy przepisy o prawach i obowiązkach dłużnika stosuje się odpowiednio.

Wpływ śmierci upadłego na dalszy tok postępowania upadłościowego.

Art. 188 – ustanowienie kuratora

1. W przypadku śmierci upadłego **jego spadkobierca ma prawo brać udział w postępowaniu upadłościowym**. Jeżeli spadkobierca nie jest znany albo nie wstąpił do postępowania, **sędzia-komisarz na wniosek syndyka albo z urzędu ustanowi kuratora**, do którego przepis [art. 187](#) stosuje się.

Art. 188 – działanie spadkobierców

2. Ustanowienie kuratora na podstawie [ust. 1](#) **traci moc po wstąpieniu do postępowania spadkobiercy upadłego, który wykazał swoje prawa prawomocnym postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku.** **Przepisy o prawach i obowiązkach upadłego stosuje się odpowiednio do spadkobiercy.**

3. Przepis [ust. 2](#) stosuje się odpowiednio, gdy ustanowiono kuratora spadku.

Art. 188 – dowodzenie praw do spadku (także w zakresie dyspozycji z art. 188 ust. 1).

KODEKS CYWILNY

Art. 1027. [Dowód praw wynikających z dziedziczenia]

Względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia, spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia tylko stwierdzeniem nabycia spadku albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia.

Co zrobić, gdy zgłaszający się spadkobierca nie może wylegitymować się stwierdzeniem nabycia spadku ze względu na przedłużające się sądowe postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku?

Wstąpienie spadkobiercy w miejsce kuratora.

- Nie jest przez ustawę wymagane wstąpienie do sprawy wszystkich spadkobierców ujętych w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku (wystarczy aktywność jednego z nich, który podejmie ją na zasadzie czynności zachowawczych o których mowa w art. 209 KC).

***Art. 209.** Każdy ze współwłaścicieli może wykonywać wszelkie czynności i dochodzić wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania wspólnego prawa.*

- W razie wstąpienia spadkobiercy do postępowania, ustanowienie kuratora tracie moc (nie ma potrzeby wydawania osobnego orzeczenia).

Kompetencje spadkobiercy/ kuratora (art. 187 i 188 PU)

- Traktowany jest jak strona postępowania (podejmuje czynności procesowe w miejsce upadłego).
- Nie ma statusu „upadłego” (udział ma charakter procesowy).

Czy w każdym przypadku śmierci upadłego konsumenta zachodzi konieczność ustanowienia kuratora na podstawie art. 188 PU?

Cele postępowania upadłościowego (art. 2 PU).

1. Postępowanie uregulowane ustawą należy prowadzić tak, **aby roszczenia wierzycieli mogły zostać zaspokojone w jak najwyższym stopniu**, a jeśli racjonalne względy na to pozwolą - dotychczasowe przedsiębiorstwo dłużnika zostało zachowane.
2. Postępowanie uregulowane ustawą wobec osób fizycznych należy prowadzić również tak, **aby umożliwić umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym**.

Śmierć upadłego konsumenta a realizacja celów dalszego postępowania upadłościowego.

- Cel w postaci oddłużenia upadłego nie może być zrealizowany (długi mają ściśle osobisty charakter, z momentem śmierci przeszły na spadkobierców jako długi spadkowe);
- Cel w postaci zaspokojenia wierzycieli może być nadal realizowany
w zależności od zasobności masy upadłości.

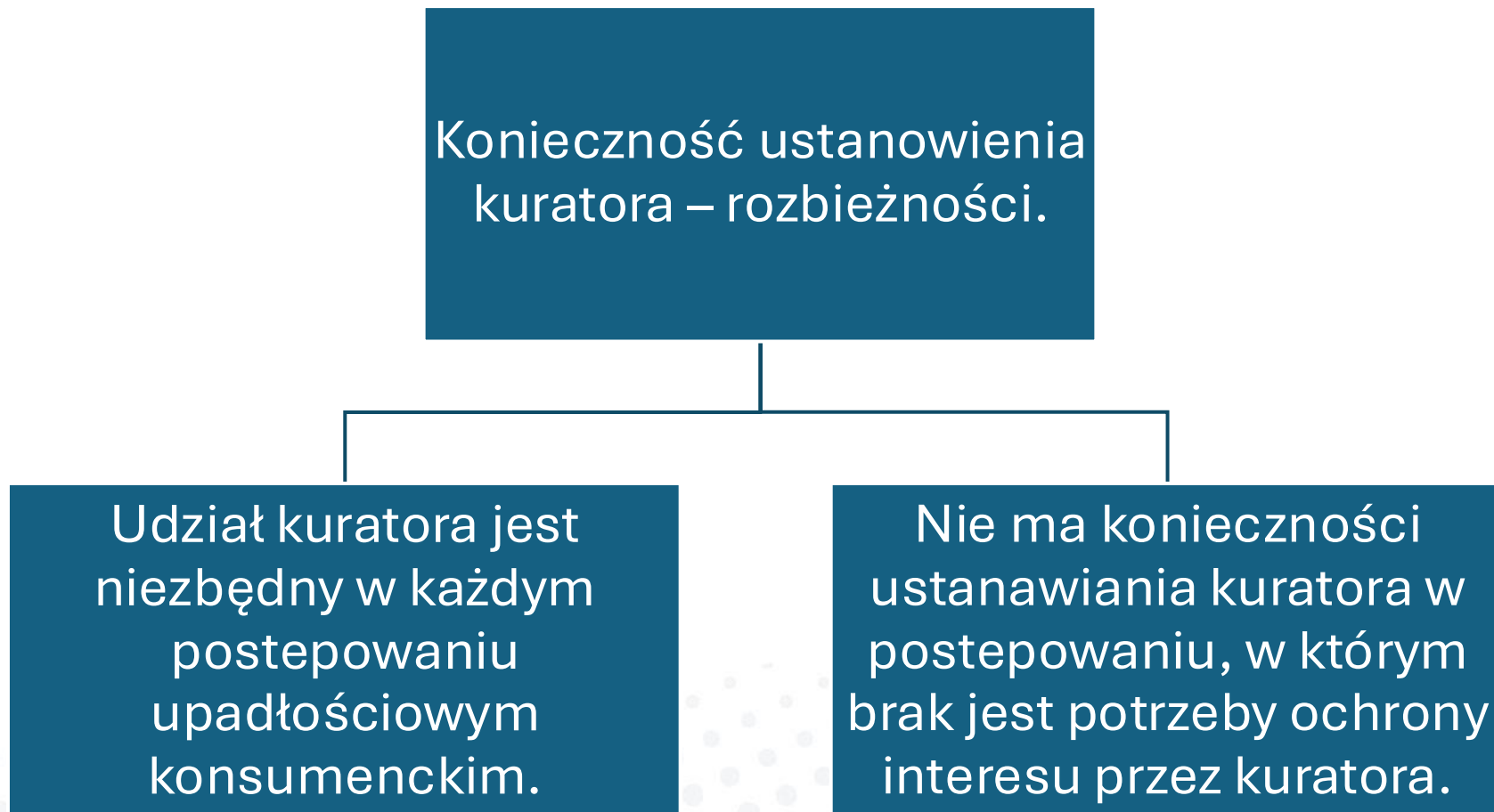
Brak możliwości realizacji celów postępowania w przypadku śmierci upadłego konsumenta.

W takim przypadku dalsze prowadzenie postępowania stało się zbędne, w szczególności zbędne stało się wydawanie orzeczenia dotyczącego oddłużenia, co uzasadnia umorzenie postępowania na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 229 PU.

Nie stanowi realizacji celu postępowania upadłościowego likwidacja masy upadłości dla pokrycia kosztów postępowania.

Procesowych charakter udziału kuratora w postępowaniu – konsekwencje sporu **sędzia komisarz – sąd** .

Argumenty za koniecznością ustanowienia kuratora w każdym postępowaniu upadłościowym.

- W postępowaniu upadłościowym nie stosujemy przepisów pozwalających na zawieszenie postępowania (musi ono być kontynuowane).
- Postępowanie sądowe wymaga tego by toczyło się z udziałem stron postępowania, wymaga zachowania gwarancji procesowych dla wszystkich zainteresowanych.
- Procedura wymaga doręczania wydawanych orzeczeń (zarządzeń), by stały się prawomocne.

Nie zawsze udział kuratora w postępowaniu jest niezbędny – argumenty.

- Nie każde postępowanie cywilne musi toczyć się z udziałem stron (procedura cywilna pozwala toczyć niektóre postępowania z urzędu bez udziału stron – np. nadzór nad kuratorem spadku, nadzór nad opiekunem prawnym osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej itp.);
- Nie ma też procesowo określonej konieczności doręczenia każdego postanowienia wydawanego w sprawie (w szczególności postanowienie o umorzeniu postępowania wobec upływu 5 lat od zawieszenia ze względu na śmierć strony – art. 182 k.p.c.).

Analogiczne przepisy procedury cywilnej w zakresie doręczeń – kurator dla nieznanego z miejsca pobytu.

Art. 143 KPC

Jeżeli stronie, której miejsce pobytu nie jest znane, ma być doręczony pozew lub inne pismo procesowe **wywołujące potrzebę podjęcia obrony jej praw**, doręczenie może do chwili zgłoszenia się strony albo jej przedstawiciela lub pełnomocnika nastąpić tylko do rąk kuratora ustanowionego na wniosek osoby zainteresowanej przez sąd orzekający.

Regulacje w KPC

Nie w każdym przypadku zachodzi potrzeba obrony praw strony.

wówczas doręczenia odbywają się w oparciu o przepis art. 145 k.p.c.

*W wypadkach, w których ustanowienie kuratora według przepisów poprzedzających nie jest wymagane, pismo doręcza się stronie, której miejsce pobytu nie jest znane, **przez wywieszenie w budynku sądowym**. Doręczenie takie staje się skuteczne z upływem miesiąca od dnia wywieszenia.*

Umorzenie postępowania upadłościowego na podstawie art. 355 k.p.c.

Nie powoduje konieczności podjęcia obrony praw potencjalnych spadkobierców.

Pojęcie „kuratela”.

- Wywodzi się od łacińskiego rzeczownika ***cura***, który oznaczał „troskę”, „pieczę”, „staranie” oraz „dbałość”.
- W klasycznej łacinie przyrostek *-tor* oznacza wykonawcę danej czynności. ***Curator*** to dosłownie „ten, który się troszczy”, „opiekun” lub „zarządca”.
- ***Jeśli nie ma o co się troszczyć, nie ma czym się opiekować, to czy jest sens ustanawiania kuratora?***

Warty rozważenia problem prawny w kontekście potrzeby ustanowienia kuratora.

W przypadku postępowań upadłościowych prowadzonych wobec przedsiębiorców przepis art. 188 PU należy stosować bezwzględnie (założenie jest takie, że w tych postępowaniach musi być majątek, jeśli go nie ma, nie będzie ono kontynuowane stosownie do art. 361 PU).

W przypadku postępowań upadłościowych konsumenckich uproszczonych przepis art. 188 PU znajduje **ODPOWIEDNIE** zastosowanie na podstawie art. 491² ust. 1 PU.

Problem pojawia się w przypadku prowadzenia postępowania upadłościowego konsumenckiego komisarycznego. W tym przypadku, stosownie do art. 491¹ ust. 2 PU, postępowanie toczy się na podstawie przepisów części pierwszej. Brak jest wówczas podstawy prawnej do „odpowiedniego” stosowania przepisu art. 188 PU, po prostu należy go co do zasady stosować. **Czy także wówczas należy umorzyć postępowanie (w przypadku ubóstwa masy upadłości) bez konieczności uprzedniego ustanowienia kuratora na podstawie art. 188 PU?**

Być może potrzebna jest tutaj interwencja prawodawcy?

Konieczność likwidacji masy upadłości i dążenia do zaspokojenia wierzycieli w przypadku śmierci upadłego konsumenta?

Likwidacja masy upadłości po śmierci upadłego.

- Poza wyjątkami o których mowa w art. 8 i 9 PU postępowanie inicjuje wniosek dłużnika (motywowany wyłącznie możliwością uzyskania oddłużenia).
- Upadły godzi się niejako na „windykację generalną upadłościową” wyłącznie dla perspektywy oddłużenia.
- W przypadku śmierci upadłego w zamian za likwidację masy upadłości (masy spadkowej) nie będzie „ekwiwalentu” w postaci oddłużenia.
- Upadły co do zasady może się wycofać z tego postępowania (art. 491¹⁰ ust. 1) – może, a nawet powinien zrobić to rozsądnie działający kurator.

Likwidacja masy upadłości po śmierci upadłego.

- Dalsze prowadzenie postępowania upadłościowego może być w niektórych przypadkach **niekorzystna dla wierzycieli zmarłego upadłego** (wierzycieli masy spadkowej). Wierzyciele spadkodawcy, mają prawo zaspokoić się z całego majątku spadkobierców. W masie upadłości mogą pozostawać składniki masy upadłości, które trudno zbyć (np. drobne udziały w nieruchomościach), zaś sytuacja materialna spadkobierców upadłego będzie umożliwiała szybkie uzyskanie zaspokojenia.
- Może się zdarzyć, że dalsze prowadzenie postępowania upadłościowego uniemożliwia spadkobiercy zachowanie składników majątkowych wchodzących w do masy spadkowej. Czy spadkobierca powinien mieć prawo zachować składnik majątku wchodzący w skład masy upadłości i zaspokoić wierzycieli zmarłego upadłego w stosownym zakresie z innego własnego majątku?

Likwidacja masy upadłości po śmierci upadłego.

Być może potrzebna jest w tym zakresie ingerencja prawodawcy, który powinien wyraźnie nakazać umorzenie postępowań konsumenckich po śmierci upadłego, z wyłączeniem przypadku w którym umorzenie postępowania skutkowałoby pokrzywdzeniem wierzycieli, tak jak ma to miejsce w przypadku przepisu art. 491¹⁰ ust. 3 PU?

Może środki pieniężne pochodzące z likwidacji masy upadłości powinny być podzielone między wierzycieli, a niezlikwidowana masa upadłości oddana spadkobiercom upadłego?

Szkoła Prawa Upadłościowego
i Restrukturyzacyjnego
praktykszkolenia.pl

DZIĘKUJEMY

KONTAKT

☎ 692 036 003

✉ kontakt@praktykszkolenia.pl

🌐 praktykszkolenia.pl